

УДК 374.768(417)

СИТНИК О. І.

*аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки,
викладач кафедри іноземних мов та методик їх навчання*

Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

МОВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В ІРЛАНДІЇ

Резюме : У статті розглянуто питання мовної освіти в Ірландії, висвітлено особливості навчання іноземних мов в системі освіти дорослих, охарактеризовано роботу мовних шкіл з вивчення англійської мови іноземцями.

Ключові слова: мовна освіта, іншомовна освіта, освіта дорослих, вивчення іноземних мов, мовна школа.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Світова глобалізація, потреба суспільства у швидкій адаптації до умов сучасного світу, підвищує інтерес до мовної освіти як важливого чинника життєвого розвитку та прогресу людини в мультинаціональному та полікультурному світі. Мовна освіта є необхідним фактором, котрий передбачає формування соціальної мобільності особистості та сприяє розвитку необхідних навичок задля комунікації в зовнішньому світі та ведення діалогу культур з розширенням сфери міжнародного спілкування. Нові освітні реалії вимагають формування філософії сучасної особистості – «навчання впродовж життя», що створює необхідність самоосвітньої діяльності та готовності до опанування новими знаннями, зокрема вивчення іноземних мов. В свою чергу, в умовах сьогодення прагнення до вивчення іноземних мов набуває все більшої популярності, оскільки володіння іноземною мовою є ключовою компетентністю. Знання іноземної мови в сучасному світі – є життєвою необхідністю для кожної успішної людини, тому це питання не втрачає своєї актуальності і в системі освіти дорослих.

Освіта дорослої людини є нагальною необхідністю, що покликана гарантувати не тільки професійну зайнятість, а й забезпечити всебічний розвиток та самовдосконалення особистості. Соціальна роль освіти дорослих виявляється в сприянні розвитку суспільства й одночасно розвитку та соціальному захисту особистості.

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми та на які автор робить опертя. Дослідженням мовної освіти в різних країнах присвячені роботи В. Гаманюк (Німеччина), Р. Гришкової (Україна), Л. Гульпи (Угорщина), О. Лазаренко (Велика Британія), О. Максименко (країни Західної Європи), М. Пархомчук (Німеччина), М. Тадеєвої (країни-члени Ради Європи). Проблемі вивчення іноземних мов свої дослідження присвятили Т. Григор'єва, О. Катеруша, Г. Копил, І. Лощенова, О. Малінка, В. Марчук, О. Ножовнік, Т. Рідель, Л. Серман, Л. Сікорська та ін.. Не тільки у нашій країні, а й за її межами фахівці займаються пошуком засобів ефективного навчання іноземним мовам: І. Волкер (I. Walker), Сінгапур, А. Літлджон (A. Littlejohn), Оман, П. Свенсон (P. Swanson), США, Г. Фанк (H. Funk), Німеччина.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Розглядаючи освіту в Ірландії, інтерес до вивчення питання мовної освіти зростає за умови розгалуження цієї сфери за двома напрямками: система іншомовної освіти, яка зосереджена на вивченні іноземних мов мешканцями країни, та система мовної освіти, що пропонує різноманітні програми з вивчення англійської мови для іноземних громадян будь-якого віку, що й зумовлює актуальність поглибленого вивчення ірландського досвіду надання мовної освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашого дослідження є вивчення особливостей мовної освіти в системі освіти дорослих в Ірландії.

Відповідно до цілей визначено **завдання:**

- надати характеристику мовної освіти в Ірландії;

- визначити особливості вивчення іноземних мов дорослим населенням в Ірландії;

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах розвитку загальноєвропейської і глобальної взаємодії та інтеграції знання іноземних мов і їх викладання визначається як один із пріоритетних напрямів освітньої діяльності держав світу. В умовах сьогодення іноземна мова виступає необхідним засобом комунікації у всьому світі. Актуальність вивчення іноземної мови дорослими визначається саме розширенням контактів із зарубіжними країнами, коли запланований прагматичний ефект мовленнєвого висловлювання дуже часто є запорукою успіху та ділової співпраці в цілому. Без сумніву, чим доросліша людина, тим складніше проходять процеси інтеграції у нове суспільство через соціально-культурний досвід дорослого і страх втратити свою ідентичність з рідною культурою та суспільством. Іноземна мова використовується для того, щоб забезпечити найбільш успішну соціальну інтеграцію того, хто навчається, у змінене, а тому й нове для них суспільство [1]. Тому процес опанування іноземними мовами у дорослому віці потребує від дорослого учня високого рівня зосередженості, пильності, зібраності та уваги. Якщо дорослі не отримали досвіду вивчення іноземних мов у шкільному віці, то накопичення необхідних навичок для отримання знань з іноземної мови стає ще більш затяжним у часі і учень потребує абсолютної адаптації у новій для нього системі знань.

Ірландія належить до двомовних країн світу, адже ірландська та англійська мови проголошені державними, до того ж абсолютна більшість громадян Ірландії вважають материнською саме англійську, а не ірландську мову. Ось як про це пишуть самі ірландці у звіті про викладання іноземних мов: «згідно Конституції Ірландії першою офіційною мовою держави є ірландська, а англійська мова визнана другою офіційною мовою. Однак, на практиці англійська мова використовується щоденно і є материнською мовою для

абсолютної більшості населення. За переписом 1996 р. лише 1,43 млн. громадян могли спілкуватися ірландською, що складає 43% всього населення» [6; с. 3].

Враховуючи, що абсолютна більшість ірландців підліткового і старшого віку вільно володіє англійською мовою, Ірландія у даний момент належить до англомовних держав, адже лише у невеликій частині країни ірландська і справді є мовою щоденного спілкування на рівні з англійською. В країні сформувався певний консенсус щодо беззаперечної цінності англійської мови як міжнародної, тому її не ототожнюють з «англійськими колонізаторами» і серйозно ставляться до її вивчення та успішного використання [2].

Таким чином, в ірландських початкових школах усі учні вивчають ірландську та англійську мови, дві офіційні державні мови. Для переважної більшості цих учнів англійська є рідною мовою, а навчання ірландської в школі є значним досвідом навчання другої мови, яке зазвичай починається у віці чотирьох або п'яти років. Про порівняно високу повагу до англійської мови свідчить також той факт, що громадяни Ірландії мають право навчатися (дистанційно) у Відкритому британському університеті (присуджені ним дипломи визнаються на всій території Ірландії) [2].

Лише в ХХ ст. у системі середньої освіти Ірландії поширилося викладання сучасних іноземних мов (французька, німецька, іспанська та італійська мови). З самого початку з політичних причин французька мова мала переваги над іншими континентальними мовами. Зберігається вона й зараз, хоча у подальшому відсоток учнів, які вивчали і складали на іспитах французьку мову, зменшився (було 63% у 2001 р., стало 57% у 2006 р.), а німецьку – підвищився (з 18% до 22% відповідно). Незначне підвищення спостерігалось і для іспанської та італійської мов. На відміну від континентальної Європи, в Ірландії практично нікого з учнів не цікавить російська чи інші слов'янські мови [2].

Принципи навчання іноземних мов в освіті дорослих визначаються з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей дорослого учня і передбачають: пріоритет самостійного навчання, сумісну діяльність викладача

та учнів з планування, реалізації, оцінювання та корекції процесу навчання, індивідуалізацію навчання, його контекстність та інше. Психологічний клімат, який є ключовим для здійснення успішного навчального процесу, характеризується свободою висловлення власної думки, повагою до неї, відсутністю нав'язування позицій, рівноправними партнерськими відносинами між учнем та викладачем.

Проблема мовної освіти дорослих в системі освіти Ірландії тісно пов'язана з організацією іншомовної освіти не тільки населення країни, а й емігрантів. Зміст іншомовної освіти дорослих базується на теорії «освіта протягом усього життя». Особливості побудови різних типів освітніх курсів для дорослих залежать від системи підготовки фахівців в різних галузях знань. В рамках формування сучасної мовної освіти в країнах Європейського Союзу, до складу якого входить Ірландія, особлива увага звертається на організацію мовної освіти дорослих членів суспільства [5].

В останні роки популярність Ірландії як країни, що пропонує якісні мовні програми, стрімко зростає. Навчання іноземних мов, а саме англійської, здійснюється мовними школами відділами, центрами при навчальних закладах, які діють узгоджено паралельно чи самостійно, отримуючи різні схеми та забезпечуючи широкі можливості для опанування мов дорослим населенням [3]. Сьогодні в Ірландії налічується близько 150 мовних шкіл та центрів, що пропонують великий вибір програм різної тривалості та інтенсивності. У середньому кожна з 150 мовних шкіл приймає за рік тисячу учнів різного віку з різних частин світу. В країні працюють як великі мовні центри та відділення міжнародних мереж, наприклад, Aspect та International House, так і невеликі сімейні школи [4; с. 63-70]. До речі, викладачі прагнуть створити дружелюбну, привабливу для спілкування атмосферу.

Базис ірландської мовної освіти становлять 53 школи, що входять в асоціацію MEI-RELSA (Marketing English in Ireland – Recognized English Language Schools Association), створену для зміцнення престижу ірландської освіти за кордоном. Контроль за якістю та акредитацією шкіл здійснює

Консультативна рада шкіл англійської мови (Advisory Council for English Language Schools – ACELS) [4; с. 63-70].

Пропоновані програми відрізняються різноманітністю: від курсу загальної англійської до програм вивчення спеціальної професійної лексики, від «нульового» рівня до підготовки до різних мовних іспитів – TOEFL, IELTS, Cambridge, тощо. Тривалість навчання – від тижня до академічного року. Займатися можна в групах та індивідуально. Навчання поєднується з різноманітною культурною та спортивною програмою. Для професіоналів і бізнесменів пропонуються індивідуально сплановані програми.

Вступні вимоги залежать від того, який курс ви хочете вивчати. Для того щоб займатися на курсі загальної англійської, досить володіти хоча б азами, а, наприклад, на програму «англійська для академічних цілей» (EAP) приймаються, як правило, з рівнем не нижче середнього (Intermediate) [4; с. 63-70].

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонованому напрямку. Ірландія як двомовна англomовна країна з високим якісним виміром освіти пропонує широкий спектр мовної освіти як для співвітчизників так і для громадян інших країн. Система іншомовної освіти в контексті освіти дорослих є популярним напрямом досліджень в системі національної освіти задля надання конкретних відповідей на виклики сучасного темпу економічного та соціального розвитку країни. А вивчення англійської мови в Ірландії користується популярністю в усіх куточках світу завдяки високим якісним показникам та помірним цінам.

На основі проаналізованих наукових концепцій і положень, вважаємо за доцільне виділити специфіку вивчення мов дорослим населенням в Ірландії, яка передбачає: пріоритет самостійного навчання; забезпечення широких можливостей для опанування мовами та індивідуалізація навчання.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вивчення форм та змісту роботи в ірландській системі освіти дорослих.

Сытник Ольга

**ЯЗЫКОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ОБРАЗОВАНИЯ
ВЗРОСЛЫХ В ИРЛАНДИИ**

Резюме: В статье рассмотрены вопросы языкового образования в Ирландии, освещены особенности обучения иностранным языкам в системе образования взрослых, охарактеризована работа языковых школ по изучению английского языка иностранцами.

Ключевые слова: языковое образование, иноязычное образование, образование взрослых, изучение иностранных языков, языковая школа.

Olga Sytnyk

**LANGUAGE EDUCATION IN THE CONTEXT OF ADULT
EDUCATION IN IRELAND**

Summary: The paper deals with the language education in Ireland, highlights the features of foreign language teaching in adult education, describes the work of English language schools for foreigners.

Keywords: language education, foreign language education, adult education, language learning, language school.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григор'єва Т. Ю. Особливості навчання іноземних мов дорослих / Т. Ю. Григор'єва // Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна. — 2005. — Вип.20. — С. 40 – 83.
2. Кучер, Ю. А. Особливості ірландської педагогічної освіти / Ю. А. Кучер // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки : збірник / М-во освіти і науки України, Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2009. – № 5. – С. 266 – 270.
3. Максименко О.О. Про особливості організації навчання іноземних мов у вищій школі країн Західної Європи / О.О.Максименко // Наукові

- записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки : збірник / М-во освіти і науки України, Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2011. – № 1. – С. 91 – 95.
4. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн ЄС: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Кристопчук Т.Є.; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352с.
 5. Тадеєва М.І. Розвиток сучасної мовної освіти дорослих в США і Великій Британії. / М.І. Тадеєва // Збірник наукових статей Слов'янського педагогічного університету. Вип.4. – Слов'янськ,: 2005. – С.121 – 125.
 6. Foreign Language Teaching in Schools in Europe: Situation in Ireland. Report drafted by EURYDICE Unit. International Section Department of Education and Science of Ireland. – Dublin, DES, 2001. – 16 p.